Štev. 48. Maribor, dne 29. novembra 1906. Tečaj XL.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se pošilja do odpovedi. — Deležniki „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 v. — Uredništvo: Koroška cesta štev. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo Koroška cesta štev. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petitvrste za enkrat 15 v, za dvakrat 25 v, za trikrat 35 v. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede opoldne. Nezaprte reklamacije so poštnine proste.

Med nami.

Slovenska kmečka zveza se še ni rodila, a vendar je že vzbudila mnogo pozornosti pri prijateljih in nasprotnikih. Prijatelji, to so kmetje, se je veselijo in so to svoje veselje izrazili že na mnogih sbodih političnih društev. Z zvezo dobijo zastopnico svojih koristi in teženj. In take zastopnice jim je dandanes krvavo potrebno.

Mnogi, ki so kmečkemu stanu naklonjeni, pa se povprašujejo, ali ni ta zveza tudi kaka nova stranka. Kolikor je nam znano, bo kmečka zveza le en del v organizaciji složnih spodnještajerskih Slovencev. Ne bo se ločila od sedanjih svojih voditeljev, če je le ti ne bodo od sebe pahnili. Samoumevno pa je, da z razdirajočim delom mlade liberalne stranke nima popolnoma nič opraviti in da se bo temu delu tudi vedela postaviti po robu. Slovenska kmečka zveza bo stala na glavnih temeljih dosedanje politike spodnještajerskih Slovencev in bo le bolj krepko in izrazito povdarjala kmečki program.

Nova liberalna stranka je začela izdajati svoj poseben list z naslovom „Narodni list“. Razven praznih in dolgoveznih izvajanj prinaša list tudi srdite napade na naš list in na glasilo Slovenske ljudske stranke „Slovenec“. V ostalem piše zelo previdno, kakor se je to že pri prvem ustanovnem zboru nove stranke povdarjalo. In že pribajajo prikriti liberalci med naše ljudstvo ter je vabijo, naj si naročijo novi list, saj je celo nedolžen, popolnoma brez nevarnosti. Da, dosedaj še hodi volk v ovčji obleki okoli, nedolžen in ponižen, toda pogledati je treba za zavese, kakšni ljudje pošiljajo in podpirajo novi list, potem vemo, da ga moramo odločno odkloniti. Prišel bo prej kakor morda pričakujemo čas, ko bo „Narodni list“ neprikrito razvil svojo liberalno zastavo. Pozor torej pred njim!

Tudi naše uredništvo dobiva od „miroljubnih“ ljudi pisma in nasvete, naj preziramo glasilo nove liberalne stranke, naj je zaradi ljubega miru ne napadamo; kajti, tako nam pravijo, tudi liberalci imajo pravico, da izražajo svoje mnenje.

Na to odgovarjamo mi samo to, da mi nismo tako neumni kakor je neumno govorjenje naših „miroljubnih“ ljudi. Gotovo, liberalci imajo pravico, da povejo svoje mnenje, a tudi mi imamo pravico, povedati svoje mnenje ter svariti ljudstvo pred liberalnim berilom.

Dobro vemo, kaj hočejo ti „miroljubni“ ljudje. Mi bi naj bili sedaj lepo tiho, med tem pa bi se naj razširjala nova stranka in nov list. Ko bi bila dovolj močna, prišli bi zopet ti ljudje ter nam rekli: Bodite zdaj mirni, saj vam vse skupaj nič ne pomaga.

Mi nismo začeli boja in ga tudi nismo iskali. Če pa nas drugi bijejo v obraz ter nas hočejo podreti na tla, no potem vendar se bomo tako pasje krotki ter se pustili mirno biti. Kot časnikarji pa smo tudi dolžni, opozoriti naše ljudstvo na nevarnost, ki mu preti od nove liberalne stranke.

Naš kmet ne bo nikdar našel v liberalni stranki odkritih prijateljev in zagovornikov. Laskali se mu bodo in prilizovali, a njegove koristi mu bodo le na jeziku. Bodočnost bo pokazala, da smo danes zapisali golo resnico. Liberalni tabor je smrt za kmeta!

Ker nas c. kr. kmetijska družba v Gradcu noče.

Pravih vzrokov, zakaj je osrednji odbor c. kr. kmetijske družbe za Štajersko opustil snovanje novih podružnic, še vedno ne poznamo. Da se hoče družba prenoviti ali „preosnovati“, to vendar ni vzrok, da bi odbijala od sebe nove ude. Za tem tiči seveda čisto kaj drugega, in da ne bo za Slovence ničesar dobrega, je dokaz v tem, ker se ravno znani Lanko tako močno protivi novim podružnicam po „Spodnjem Štajerskem“. Menda ni hotel reči „slovenskim podružnicam“!

Za sedaj pa moramo računati z dejstvom, da nas družba noče. Kaj torej sedaj? Pretresati hočemo stvar z raznih strani in upamo, da se bo to zgodilo tudi po drugih slovenskih listih, da tako konečno pridemo vendar do kakega koristnega sklepa.

Ne tajimo, da smo Slovenci nekaj ali celo veliko sami krivi, da ne uživamo istih koristi od kmetijske družbe, kakor Nemci. Celo krivdo pa valiti ravno na slovenskega kmeta, ni pametno. Vsega kmet ne more naenkrat, in voditelji naši se niso ravno preveč poganjali za pristop k družbi, na katero se sploh ni polagala potrebna važnost. Da so pa Slovenci naravnost prikrajšani od graške gospode, je na pr. dokaz to: od 22. do vštetega 27. oktobra se je vršil šestdnevni drenažni tečaj v Gross. St. Florjanu. Za ta tečaj se je oddalo 15 ustanov po 20 K revnim poljedelskim delavcem. Prošnje so se imele vložiti do 9. oktobra. Sedaj pa vloži slovenski „revni poljedelski delavec“ prošnjo do 9. oktobra, če pa „Gosp. Glasnik“ to naznani še le 16 oktobra! Na eni strani se torej nekaj ponuja, na drugi strani se pa Slovencem zapirajo vrata, da ne morejo do ponujenih dobrot.

Do sedaj se je govorilo že o marsičem, kako bi tudi Slovenci prišli do različnih deželnih in državnih podpor za kmetijstvo. Nekateri naravnost pri-

LISTEK.

Sreča v nesreči.

Pred nekaterimi leti je živel v Parizu brusilec dijamantov, ki si je bil po nesreči pridobil veliko premoženje. Montin je bil izvrsten delavec, pošten človek, a imel je eno napako: vina ni mogel videti.

Nekega dne dobi Montin v brušnjo in vgladbo dijamant „najčistejše vode“. Reče mu njegov gospod, dragocenar: „Zanašam se na vašo spretnost. Imeti ga moram do 15. t. m. Če me ukanite, vedite, da ste dobili zadnje delo.“

Montin obljubi delo točno izvršiti, a prosi, kakor navadno, plačila nekaj naprej. Montinova ročnost mu je dajala vedno več leska, vedno večjo vrednost. Še nekaj ur je bilo treba, in dijamant bi bil dovršen biser, kralj med dragimi kameni. — Nenadoma se oglasi človek pri Montinu, njegov tovariš, ljubi prijatelj, ki ga že davno ni videl. Nič naravnejšega, kakor da se poveselita pri kozarcu dobrega vina. V prijaznem pogovoru je pohajal čas, in Montin ni mislil več na nestorjeno delo.

Zjutraj pride dragocenar k Montinu pogledat, kako delo napreduje. Vratar mu pove, da je brusilec ravnokar izšel, da se pa v kratkem povrne, in da bo gladba skoraj dokončana, ker Motin dela že več dnij zaporedoma.

V dveh urah je dragocenar zopet tu, a Montina ne najde; vedoč pa, da se zadržuje v krčmi, pošlje ponj. Montin res pride, nekam nejevoljen, pa gre v delavnico. Ko pričenja glajenje, izdere se mu dijamant. Lovi ga tresočih rok, zadene ob njega, in dijamant pade skozi okno!

Grozen primerljaj! Hipoma se iztrezni. Okamenel stoji pri oknu. Bledih usten šepeta: Izgubljen! Celo uro je tako stal. Iz mrtvila ga prebudi dragocenar.

„Kaj tako delate, Montin? Že trikrat sem povpraševal po dijamantu, a vi posedate po krčmah! Dajte mi kamen, obrušen ali neobrušen.“

Montin ga zbegano pogleda, kakor podivjan.

„Kaj vam je? Čemu ne odgovorite? Ali ste zapili vse misli?“

Brusilec se napenja govoriti. Jezik mu ne da. Naposled si pokrije z rokami obraz, mrmrajoč:

„Izgubil se je.“

„Kaj govorite?“

„Zdrknil je skozi okno.“

„Kaj, človek?!“

„Da, kamen.“

„Recite mi, kaj je?“

„Dijamant mi je padel skozi okno?“

Dragocenar se čudi. Besen zakriči:

„Ne verjamem besede! Dijamant ste mi prodali, da poplačate svoje pijanske dolgove!“

Te besede so strašno zapekle Montina. Onesvesti se in pade dragocenarju pod noge. Ves zdivjan je bil, ko se zave. Dragocenar je videl, kakšna čutstva se borijo v Montinovem srcu. Zato pravi, da ga umiri:

„Res je velika nesreča, vendar ni nenadomestna.“

„Po takem ne mislite, da sem ga prodal,“ povzame besedo Montin.

„Ne mislim. Rekel sem razburjen. Iščimo pomočka, da škodo popravimo. Dijamant velja 5000 frankov. Če delate pridno, zaslužite na teden 75 do 100 frankov. Povrniti mi imate polovico vrednosti. Če ste priden in trezen, poravnate v kratkem ta dolg.“

„Odslej hočem delati neprestano,“ pravi solzni Montin. „Videli boste, moj gospod, da nisem tat, če tudi sem pil.“

„Verjamem vam,“ odvrne dragocenar. „Vem, da ste vesten delavec; dati vam hočem dela in zaslužka; moje zaupanje imate; v nekaterih letih ste brez dolga. Ali ste zadovoljni?“

„O, moj gospod, kako ne bi bil? Le recite še enkrat, da kamena nisem prodal?“

„Rekel sem bil to v prvi jezi. Prepričan sem, da ste poštenjak. To vam dokaznjem s tem, da vam izročam več dela.“

„Res je, kar govorite; jaz pa obečam, da se niste motili. Napako hočem popraviti, veljaj, kar hoče; moram!“

Montin je ostal pri dani besedi. Zjutraj je vstajal zgodej, po dnevu je delal neutrudno. Izgubljeni dragi kamen je bil z drugim nameščen. Zvest svoji obljubi ni stopil Montin v nobeno krčmo več; postal je zgled stanovitnosti, rednosti, marljivosti.

Preteklo je 16 mesecev. Lepega jutra v maju stoji pri oknu, gledajoč čolne in ladije na Seni, kar mu obtiči oko na starem dimniku, na kraju, na svetli točki. Gleda in gleda, pa vidi, da je njegov pol oglajeni dijamant, ki mu je bil zdrsnil skozi okno. Bal se je, da se bi ga vetrič odpihnil v vodo, in vendar je bil toliko mesecev tu, v viharju in

Današnja številka ima „Naš Dom“ kot prilogo.

Štev. 48. Maribor, dne 29. novembra 1906. Tečaj XL.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se pošilja do odpovedi. — Deležniki „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 v. — Uredništvo: Koroška cesta štev. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo Koroška cesta štev. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petitvrste za enkrat 15 v, za dvakrat 25 v, za trikrat 35 v. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede opoldne. Nezaprte reklamacije so poštnine proste.

Med nami.

Slovenska kmečka zveza se še ni rodila, a vendar je že vzbudila mnogo pozornosti pri prijateljih in nasprotnikih. Prijatelji, to so kmetje, se je veselijo in so to svoje veselje izrazili že na mnogih sbodih političnih društev. Z zvezo dobijo zastopnico svojih koristi in teženj. In take zastopnice jim je dandanes krvavo potrebno.

Mnogi, ki so kmečkemu stanu naklonjeni, pa se povprašujejo, ali ni ta zveza tudi kaka nova stranka. Kolikor je nam znano, bo kmečka zveza le en del v organizaciji složnih spodnještajerskih Slovencev. Ne bo se ločila od sedanjih svojih voditeljev, če je le ti ne bodo od sebe pahnili. Samoumevno pa je, da z razdirajočim delom mlade liberalne stranke nima popolnoma nič opraviti in da se bo temu delu tudi vedela postaviti po robu. Slovenska kmečka zveza bo stala na glavnih temeljih dosedanje politike spodnještajerskih Slovencev in bo le bolj krepko in izrazito povdarjala kmečki program.

Nova liberalna stranka je začela izdajati svoj poseben list z naslovom „Narodni list“. Razven praznih in dolgoveznih izvajanj prinaša list tudi srdite napade na naš list in na glasilo Slovenske ljudske stranke „Slovenec“. V ostalem piše zelo previdno, kakor se je to že pri prvem ustanovnem zboru nove stranke povdarjalo. In že pribajajo prikriti liberalci med naše ljudstvo ter je vabijo, naj si naročijo novi list, saj je celo nedolžen, popolnoma brez nevarnosti. Da, dosedaj še hodi volk v ovčji obleki okoli, nedolžen in ponižen, toda pogledati je treba za zavese, kakšni ljudje pošiljajo in podpirajo novi list, potem vemo, da ga moramo odločno odkloniti. Prišel bo prej kakor morda pričakujemo čas, ko bo „Narodni list“ neprikrito razvil svojo liberalno zastavo. Pozor torej pred njim!

Tudi naše uredništvo dobiva od „miroljubnih“ ljudi pisma in nasvete, naj preziramo glasilo nove liberalne stranke, naj je zaradi ljubega miru ne napadamo; kajti, tako nam pravijo, tudi liberalci imajo pravico, da izražajo svoje mnenje.

Na to odgovarjamo mi samo to, da mi nismo tako neumni kakor je neumno govorjenje naših „miroljubnih“ ljudi. Gotovo, liberalci imajo pravico, da povejo svoje mnenje, a tudi mi imamo pravico, povedati svoje mnenje ter svariti ljudstvo pred liberalnim berilom.

Dobro vemo, kaj hočejo ti „miroljubni“ ljudje. Mi bi naj bili sedaj lepo tiho, med tem pa bi se naj razširjala nova stranka in nov list. Ko bi bila dovolj močna, prišli bi zopet ti ljudje ter nam rekli: Bodite zdaj mirni, saj vam vse skupaj nič ne pomaga.

Mi nismo začeli boja in ga tudi nismo iskali. Če pa nas drugi bijejo v obraz ter nas hočejo podreti na tla, no potem vendar se bomo tako pasje krotki ter se pustili mirno biti. Kot časnikarji pa smo tudi dolžni, opozoriti naše ljudstvo na nevarnost, ki mu preti od nove liberalne stranke.

Naš kmet ne bo nikdar našel v liberalni stranki odkritih prijateljev in zagovornikov. Laskali se mu bodo in prilizovali, a njegove koristi mu bodo le na jeziku. Bodočnost bo pokazala, da smo danes zapisali golo resnico. Liberalni tabor je smrt za kmeta!

Ker nas c. kr. kmetijska družba v Gradcu noče.

Pravih vzrokov, zakaj je osrednji odbor c. kr. kmetijske družbe za Štajersko opustil snovanje novih podružnic, še vedno ne poznamo. Da se hoče družba prenoviti ali „preosnovati“, to vendar ni vzrok, da bi odbijala od sebe nove ude. Za tem tiči seveda čisto kaj drugega, in da ne bo za Slovence ničesar dobrega, je dokaz v tem, ker se ravno znani Lanko tako močno protivi novim podružnicam po „Spodnjem Štajerskem“. Menda ni hotel reči „slovenskim podružnicam“!

Za sedaj pa moramo računati z dejstvom, da nas družba noče. Kaj torej sedaj? Pretresati hočemo stvar z raznih strani in upamo, da se bo to zgodilo tudi po drugih slovenskih listih, da tako konečno pridemo vendar do kakega koristnega sklepa.

Ne tajimo, da smo Slovenci nekaj ali celo veliko sami krivi, da ne uživamo istih koristi od kmetijske družbe, kakor Nemci. Celo krivdo pa valiti ravno na slovenskega kmeta, ni pametno. Vsega kmet ne more naenkrat, in voditelji naši se niso ravno preveč poganjali za pristop k družbi, na katero se sploh ni polagala potrebna važnost. Da so pa Slovenci naravnost prikrajšani od graške gospode, je na pr. dokaz to: od 22. do vštetega 27. oktobra se je vršil šestdnevni drenažni tečaj v Gross. St. Florjanu. Za ta tečaj se je oddalo 15 ustanov po 20 K revnim poljedelskim delavcem. Prošnje so se imele vložiti do 9. oktobra. Sedaj pa vloži slovenski „revni poljedelski delavec“ prošnjo do 9. oktobra, če pa „Gosp. Glasnik“ to naznani še le 16 oktobra! Na eni strani se torej nekaj ponuja, na drugi strani se pa Slovencem zapirajo vrata, da ne morejo do ponujenih dobrot.

Do sedaj se je govorilo že o marsičem, kako bi tudi Slovenci prišli do različnih deželnih in državnih podpor za kmetijstvo. Nekateri naravnost pri-

LISTEK.

Sreča v nesreči.

Pred nekaterimi leti je živel v Parizu brusilec dijamantov, ki si je bil po nesreči pridobil veliko premoženje. Montin je bil izvrsten delavec, pošten človek, a imel je eno napako: vina ni mogel videti.

Nekega dne dobi Montin v brušnjo in vgladbo dijamant „najčistejše vode“. Reče mu njegov gospod, dragocenar: „Zanašam se na vašo spretnost. Imeti ga moram do 15. t. m. Če me ukanite, vedite, da ste dobili zadnje delo.“

Montin obljubi delo točno izvršiti, a prosi, kakor navadno, plačila nekaj naprej. Montinova ročnost mu je dajala vedno več leska, vedno večjo vrednost. Še nekaj ur je bilo treba, in dijamant bi bil dovršen biser, kralj med dragimi kameni. — Nenadoma se oglasi človek pri Montinu, njegov tovariš, ljubi prijatelj, ki ga že davno ni videl. Nič naravnejšega, kakor da se poveselita pri kozarcu dobrega vina. V prijaznem pogovoru je pohajal čas, in Montin ni mislil več na nestorjeno delo.

Zjutraj pride dragocenar k Montinu pogledat, kako delo napreduje. Vratar mu pove, da je brusilec ravnokar izšel, da se pa v kratkem povrne, in da bo gladba skoraj dokončana, ker Motin dela že več dnij zaporedoma.

V dveh urah je dragocenar zopet tu, a Montina ne najde; vedoč pa, da se zadržuje v krčmi, pošlje ponj. Montin res pride, nekam nejevoljen, pa gre v delavnico. Ko pričenja glajenje, izdere se mu dijamant. Lovi ga tresočih rok, zadene ob njega, in dijamant pade skozi okno!

Grozen primerljaj! Hipoma se iztrezni. Okamenel stoji pri oknu. Bledih usten šepeta: Izgubljen! Celo uro je tako stal. Iz mrtvila ga prebudi dragocenar.

„Kaj tako delate, Montin? Že trikrat sem povpraševal po dijamantu, a vi posedate po krčmah! Dajte mi kamen, obrušen ali neobrušen.“

Montin ga zbegano pogleda, kakor podivjan.

„Kaj vam je? Čemu ne odgovorite? Ali ste zapili vse misli?“

Brusilec se napenja govoriti. Jezik mu ne da. Naposled si pokrije z rokami obraz, mrmrajoč:

„Izgubil se je.“

„Kaj govorite?“

„Zdrknil je skozi okno.“

„Kaj, človek?!“

„Da, kamen.“

„Recite mi, kaj je?“

„Dijamant mi je padel skozi okno?“

Dragocenar se čudi. Besen zakriči:

„Ne verjamem besede! Dijamant ste mi prodali, da poplačate svoje pijanske dolgove!“

Te besede so strašno zapekle Montina. Onesvesti se in pade dragocenarju pod noge. Ves zdivjan je bil, ko se zave. Dragocenar je videl, kakšna čutstva se borijo v Montinovem srcu. Zato pravi, da ga umiri:

„Res je velika nesreča, vendar ni nenadomestna.“

„Po takem ne mislite, da sem ga prodal,“ povzame besedo Montin.

„Ne mislim. Rekel sem razburjen. Iščimo pomočka, da škodo popravimo. Dijamant velja 5000 frankov. Če delate pridno, zaslužite na teden 75 do 100 frankov. Povrniti mi imate polovico vrednosti. Če ste priden in trezen, poravnate v kratkem ta dolg.“

„Odslej hočem delati neprestano,“ pravi solzni Montin. „Videli boste, moj gospod, da nisem tat, če tudi sem pil.“

„Verjamem vam,“ odvrne dragocenar. „Vem, da ste vesten delavec; dati vam hočem dela in zaslužka; moje zaupanje imate; v nekaterih letih ste brez dolga. Ali ste zadovoljni?“

„O, moj gospod, kako ne bi bil? Le recite še enkrat, da kamena nisem prodal?“

„Rekel sem bil to v prvi jezi. Prepričan sem, da ste poštenjak. To vam dokaznjem s tem, da vam izročam več dela.“

„Res je, kar govorite; jaz pa obečam, da se niste motili. Napako hočem popraviti, veljaj, kar hoče; moram!“

Montin je ostal pri dani besedi. Zjutraj je vstajal zgodej, po dnevu je delal neutrudno. Izgubljeni dragi kamen je bil z drugim nameščen. Zvest svoji obljubi ni stopil Montin v nobeno krčmo več; postal je zgled stanovitnosti, rednosti, marljivosti.

Preteklo je 16 mesecev. Lepega jutra v maju stoji pri oknu, gledajoč čolne in ladije na Seni, kar mu obtiči oko na starem dimniku, na kraju, na svetli točki. Gleda in gleda, pa vidi, da je njegov pol oglajeni dijamant, ki mu je bil zdrsnil skozi okno. Bal se je, da se bi ga vetrič odpihnil v vodo, in vendar je bil toliko mesecev tu, v viharju in

Današnja številka ima „Naš Dom“ kot prilogo.

poročajo posebno „Kmetijsko družbo za slovensko Štajersko“. Ta želja je gotovo v srcu vseh slovenskih rodoljubov. Kako jo pa izvesti? Na eni strani se priporoča, takoj pričeti z veliko organizacijo (združenjem), ne z malimi filijalkami (podružnicami); torej takoj osnovati kmetijsko družbo za Spodnje Štajersko, in ta naj bi potem ustanavljala podružnice po vseh slovenskih krajih.

Dobro! Recimo, da je družba ustanovljena. Sama se pa ne more vzdrževati. Treba je državne in deželne podpore. Državna bi se najbrž dobila; kdo nam pa jamči, da nam bo tudi dežela dala kaj? Peščica slovenskih poslancev vendar ne more s silo vzeti, če nemška večina ne privoli. Tisti, ki zagovarjajo takojšnjo ustanovitev nove kmetijske družbe, imajo za vzor slovensko kmetijsko družbo na Goriškem. Tam so pa razmere drugačne. Tam stoji 10 slovenskih poslancev proti 11 Italijanom in Slovenci brez truda izsilijo, če treba s kljubovanjem, deželno podporo. Tega v Gradcu ne moremo. Čudežev pa tudi ne moremo zahtevati od naših poslancev, ne od državnih, še manj pa od deželnih, katerih nikdo ne podpira v Gradcu. Pa tudi na Dunaju stvar ne bo brez težav. Kateri poljedelski minister bo pa verjel rajši našim kmečkim poslancem, kakor pa nemškim graščakom in plemenitašem? Mogoče, da bo v prihodnjem državnem zboru stvar drugačna, ker bo več kmečkih poslancev.

Drugi so priporočali, da bi pripravljali slovensko kmetijsko družbo s tem, da bi snovali podružnice, v njih združevali kmete, in kadar bi nas bilo dovolj, bi se lahko ločili od sedanje kmetijske družbe in ustanovili lastno. Ta sedaj več ne velja, ker nas ne sprejemajo. Sicer bi pa bila stvar ravno ista kakor pri prvem predlogu ali nasvetu. S tistim dnem, ko bi se ločili od sedanje družbe, nismo več podružnica, in začeti bi se moralo od kraja kakor pri prvem predlogu. Pač pa bi se v tem slučaju pri priliki že vedelo, koliko bi bilo že takoj v začetku udov, oziroma podružnic.

Tretji zopet priporočajo mnogobrojni pristop k spodnještajerskim „nemškim“ podružnicam, da se tako črez dan spremenijo v slovenske. Morebiti bi se bilo prej tu ali tam dalo kaj storiti. V Celju na pr. kmetijska podružnica po smrti starega dr. Langer-ja komaj da živi. Do 40 udov težko da je spravila skupaj. Ali ni bilo toliko celjskih Slovencev in okoliških kmetov, da bi bili „šturmali“ celjsko podružnico? Sedaj so pa nemške podružnice gotovo na to pripravljene, ker se je v slovenskih časnikih na to opozarjalo. Treba jim je torej samo uporabiti § 10. društvenih pravil in vsak poskus je zastonj. Ta § namreč pravi, da se nikdo ne more pritožiti, če ga družba, oziroma podružnica, noče sprejeti. Nemškim podružnicam je samo treba, da ne sprejmejo Slovencev, in nikdo jim ne more do živega. Na to vse so gospoda v Gradcu mislili, ko so si delali pravila kmetijske družbe.

Kakor se zdi, smo sedaj pri kraju. Nikakor! Pri kraju smo v tem oziru, da vemo, koliko ljubezni ima kmetijska družba do slovenskih kmetov. In naj se družba „preosnavlja“, kakor se hoče, toliko smo spoznali, da se v korist Slovencev ne bo „preosnovila“. Dokler torej posebna kmetijska družba za Slovence ni ustanovljena, moramo misliti na druge pomočke, koristiti slovenskemu kmetu v gospodarskem oziru. Zato pa nujno svetujemo, da se obstoječe slovenske podružnice gibljejo in delujejo živahnejše, da razvijejo agitacijo za pristop novih udov, in da do skrajnosti vporabljajo vse koristi, ki jih daje sedajna kmetijska družba. V krajih, kjer pa ni podružnic, naj se osnujejo kmetijske zadruge z istim namenom, kakor ga ima kmetijska družba. V vsaki večji fari vsaj pa naj bo tudi posojilnica — Raiffajzenovka, katera v gospodarskem pomenu ne zaostaja veliko za kmetijsko družbo, v nekaterih ozirih jo celo visoko nadkriljuje.

Naj ta pomen na kratko pojasnimo! Zraven cenega osebnega kredita, ki ga ponuja taka posojilnica svojim udom, porablja lahko svoja sredstva za to, da zabranjuje izkoriščanje posestnikov po različnih „trgovcih poljedelskih pridelkov“; da posreduje tudi skupna naročila gotovih pridelkov, na pr. umetnih gnojil, strojev, orodja, semen, premoga itd.; da posreduje tudi skupno prodajo kmetijskih pridelkov; da zabranjuje lahkomiselno in prisilno parceliranje kmečkih posestev po različnih oderuhih itd. Ud plača enkrat za vselej svoj delež in deležen je različnih ugodnosti pri posojilnici. Za denar, ki bi ga plačeval vsako leto v podružnico kmetijske družbe, si pa tudi lahko naroči ta ali drugi gospodarski list.

S tem seveda nikakor ne delamo proti kmetijski družbi, a ker nas sedajna noče, si tako pripravljamo pot za lastno, kjer bomo sami svoji gospodarji, ne pa kak Lenko ali Klammer ali kaki nemški graščaki in baroni. Če pa ima kdo boljše nasvete in pripomočke, naj jih blagovoli naglo razodeti v korist slovenskega kmeta-trpina!

---

nalivu, viseč med nebom in zemljo. Ta pogled ga je tako pretresel, kakor tisti, ko se mu je izgubil. Ni si upal pogleda drugam obrniti, boječ se, da ne bi ga zgrešil. Koliko solza je bil zanj prelil, in zdaj ga ima pred seboj!

Ta hip vstopi dragocenar v njegovo sobo.

„O, moj gospod, tam je!“ dé Montin.

„Kdo? Kaj . . .?“

„Moj — vaš dijamant. Res, tisti je, ki nam je prizadejal toliko muke. Kako ga dobimo?“

„Čakajte, vem, kako ga bomo.“

Dragocenar biti iz sobe; prinese mrežo (sak), ki jo imajo otroci, da lové metulje. Previdno jo podstavi.

Montin si ne upa dihati. Zdaj ga imata.

„Tu je dijamant, Montin!“ vzklikne dragocenar. „Voščim vam srečo, da ste ga dobili. Zdaj sem jaz vaš dolžnik; dolgujem vam skoro 2500 frankov. Kaj boste s to svoto?“

„Puščam jo v vaših rokah, moj gospod, da jo hranite, če vas je volja.“

„Prav rad“, odgovarja dragocenar. „Če boste varčevali, kakor dozdaj, prištedili si boste lepo premoženje.“

Tako se je pričelo Montinovo premoženje. V nekaterih letih je postal dragocenarjev drug. Pozneje mu je izročil dragocenar še svoje hčere roko in vso svojo trgovino. Montin je postal izmed najbogatejših meščanov, najimenitnejših, pa tudi najplemenitnejših, ker je po drugih mnogo delil siromakom. Bivši sam siromak, je vedel, kako peče ta nadloga, kako ovira človeka, sileča ga pogosto na nevarna pota. Ta poteza njegove plemenite duše je tem zanimivejša, ker se neredko dogaja narobe, ali kakor govori priprosto ljudstvo: če iz berača postane gospod.

Shod „Narodne stranke“ v Rajhenburgu.

Dne 25. t. m. se je vršil prvi shod „Narodne stranke“ v Rajhenburgu. Gotovo premišljeno izbrali so si pristaši „Nar. stranke“ Rajhenburg za svoj prvi shod, ker so menili, da bodo s pomočjo liberalnega trga najlažje dobili rajhenburške kmete za svojo stranko. Pa varali so se pošteno. Dr. Kukovec je pravil, da bodo zapisali Rajhenburg z zlatimi črkami v svojo zgodovinsko knjigo, a zapisali ga bodo v svoje črne bukve, ker pošteno so pogoreli. Predsedoval je shodu župan Tone Kunej s podpredsednikoma dr. Schmirmaulom in Kacjanom ter tajnikom Spindlerjem. Shoda se je udeležilo mnogo kmetov, tržanov in tujcev iz bližnjih mest in trgov. Bile so zastopane vse mogoče stranke: katoliška stranka, liberalci, socijalni demokrati. Najmočnejša je bila stranka vernih kmetov. Govornik dr. Kukovec je najprvo razlagal program „Narodne stranke“. Povedal je, zakaj so se ločili od drugih štajerskih Slovencev ter osnovali novo stranko. Drugi so postali lenuhi, zlasti voditelji Slovencev, njim pa se je zljubilo delo in vstvarjena je bila „Nar. stranka“. Pozabil pa je povedati, koliko so že on in njegovi storili za narodno stvar. Ko je povedal, da so naši voditelji narodni lenuhi, je nadaljeval, da jih prav za prav nimamo. Naši poslanci nimajo časa za ta posel ali pa niso zato sposobni. Zato bi rada „Nar. stranka“ prevzela komando nad štajerskimi Slovenci, zlasti nad kmeti, ki so zapeljani — seve od svoje duhovščine. O kmečkem vprašanju je govoril tako, da so bili kmetje užaljeni. Kar je dobrega povedal, vzel je iz našega programa. Seveda si je privoščil — sicer ne bi bil liberalec — dr. Šušteršiča in kmečko ljudsko stranko na Kranjskem. Ni mu zameriti, zborovali smo ravno ob Savi in vdaril mu je v nos katoliški duh bližnjih kranjskih kmetov. Pozabil pa je omeniti kranjske liberalce in njih zveze z Nemci. Tudi Štajerčijance je ljubeznjivo gladil z rokavicami. Pri verskem vprašanju, kjer so ga kmetje opozorili, naj pusti to duhovnikom, ki znajo o tem boljše govoriti, je modro zatajil program svoje stranke, ne meneč, da ga bode nekdo še na shodu razkrinkal.

Že med govorom njegovim so spoznali kmetje nakano „Narodne stranke“ ter mu burno ugovarjali pri raznih točkah. Še bolj jasno jim je bilo, ko je župnik Cerjak iz njih programa in „Narodnega lista“ neovrženo dokazal, da je „Narodna stranka“ popolnoma brezverska. Ločila se je ta stranka od skupne zastave Slovenske Štajerske: vse za vero, dom cesarja, zavrgla vero in pod to popačeno zastavo začela pogubonosno delo na Slovenskem. V svoji programni knjižici: „Štajerski Slovenci kaj hočemo,“ pobija javni vpliv vere, torej vsak vpliv cerkve v zakonodajstvu, v šoli in družini. V svojem glasilu: „Narodni list“ hvali francoske in španske liberalce, ki se vojskujejo zoper cerkev Kristusovo, napada le katoliške časopise in katoliške duhovnike. V tem oziru se „Narodna stranka“ nikakor ne loči od kranjskih liberalcev, katera zahteva strogo ločitev cerkve od države in katera cerkvi ne priznava nikake pravice do šole ter zahteva od cerkve popolnoma svobodno šolo. Zdaj je kmetom popolnoma jasno, da se gre tu za njih vero, zato takoj po končanem župnikovem govoru sami od sebe skupno zapustijo dvorano pred sklepom zborovanja. Dr. Kukovec in Spindler imata pred seboj prazne prostore, trške in tuje liberalce, socijaldemokrate in Tonekove kmete iz Armeškega in Stolovnika, ki vsikdar pred njim padejo na trebuh, kolikokrat kihne. Po odhodu kmetov je še stopil med zbrane liberalce kmet Zalokar, jim očital, da delajo s svojimi zborovanji in listi le zgago in sovraštvo med slovenskim ljudstvom ter jim prorokoval, da bode propadla ta stranka enako stranki onih liberalcev, kateri so poskusili svojo srečo med vernimi Slovenci l. 1871 na Blanci pri Rajhenburgu, pa so bili od kmetov razpršeni na vse vetrove.

Razne novice.

* **Narodni svet za Slov. Štajersko.** Slovenski štajerski državni in deželni poslanci so imeli v nedeljo 25. novembra t. l. v Mariboru zaupno posvetovanje, pri katerem so sklenili naprositi „Slovensko društvo“ v Mariboru, da isto v imenu sedanjih državnih in deželnih poslancev skliče zaupni shod v Maribor, na katerega se pokličejo vsi sedanji državni in deželni poslanci v Mariboru ter 30 zaupnikov, med katerimi imajo enako zastopane biti vse sedanje politične struje štajerskih Slovencev. Na tem shodu se ima izvoliti Narodni svet za štajerske Slovence ter jednoten osredni volilni odbor za bodoče državnozborske volitve. Zaradi ustanovitve narodnega sveta stopi naj Slovensko društvo v dogovor s političnim društvom „Naprej“ v Celju.

* **Izpit učiteljske usposobljenosti** v novemberskem terminu so pred c. kr. komisijo v Mariboru naredili sledeči slovenski gg. učitelji in gospodične učiteljice: za meščanske šole (2. skup.) Heinrik Druzović v Ptuju; za ljudske šole Gajšek Marija v Kalobju, Paulošić Marija pri Novi cerkvi bl. Ptuja, Žager Jož. v Celju (okol.), Ježovnik Antonija v Mozirju, Lešnik Miroslav v Mozirju, Leskošek Andr. v Puščavi, Podobnik Frančiška pri Sv. Benediktu v Slov. gor., Scheligo Štefanija v Vidmu, Šegula Fran v Majšpergu, Raunicher Antonija pri Sv. Jakobu v Slov. gor., (dopoln. izpit iz slovenščine), Vollmaier Karol v Pernicah, Coretti Justina v Framu, Fink Fran pri Sv. Urbanu blizu Ptuja (z odliko), Koren Martin pri Novi cerkvi blizu Ptuja, Kosi Viktorina v Teharjah, Košir Fran v Ptuju (okol.), Kovačec Anton pri Sv. Vidu blizu Ptuja, Mešek Ana pri Sv. Marjeti, Mejonšek Radovan v Reki blizu Maribora, Pirkmaier Marija v Framu, Stante Martin v Celju (okol.), Vodušek Gustav v Trbovlje-Vodah, Valenčič Jožef v Celju (okol.) in č. sestra Železnik Anzelma pri Sv. Petru blizu Maribora.

* **Občni zbor „Zgodovinskega društva“** se je vršil ob obilni udeležbi dne 25. nov. v mariborskem Narodnem domu. Koj v začetku so zborovalci na predlog predsednikov izrazili globoko sožalje nad smrtjo dičnega slovenskega pesnika Simona Gregorčiča. Dr. K. Vrstovšek je zanimivo predaval o razvoju slovenstva v mariborskem mestu in pokazal, da zlasti na slovstvenem polju daleč presegamo Nemce. Društveni tajnik prof. Kovačič je poročal o društvenem delovanju v zadnjih treh letih ter posebno živo povdarjal potrebo južnoštajerskega narodnega muzeja. Društvo ima sedaj 315 udov. Blagajnik dr. Pipuš je podal račun o društvenem premoženju, ki je z ozirom na važno nalogo tega društva veliko prepičlo. Odbor je voljen večinoma star, na novo sta izvoljena dr. K. Štrekelj, vseučilišni prof. v Gradcu, in J. Košan, gimn. prof. v Mariboru. Velevažno društvo priporočamo v vsestransko podporo.

* **Rezerviste letnika 1906** še enkrat opozarjamo, da morajo oddati pri občinskem uradu svojega bivališča svoje vojaške bukvice v mesecu decembru.

Štev. 48. Maribor, dne 29. novembra 1906. Tečaj XL.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se pošilja do odpovedi. — Deležniki „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 v. — Uredništvo: Koroška cesta štev. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo Koroška cesta štev. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petitvrste za enkrat 15 v, za dvakrat 25 v, za trikrat 35 v. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede opoldne. Nezaprte reklamacije so poštnine proste.

Med nami.

Slovenska kmečka zveza se še ni rodila, a vendar je že vzbudila mnogo pozornosti pri prijateljih in nasprotnikih. Prijatelji, to so kmetje, se je veselijo in so to svoje veselje izrazili že na mnogih sbodih političnih društev. Z zvezo dobijo zastopnico svojih koristi in teženj. In take zastopnice jim je dandanes krvavo potrebno.

Mnogi, ki so kmečkemu stanu naklonjeni, pa se povprašujejo, ali ni ta zveza tudi kaka nova stranka. Kolikor je nam znano, bo kmečka zveza le en del v organizaciji složnih spodnještajerskih Slovencev. Ne bo se ločila od sedanjih svojih voditeljev, če je le ti ne bodo od sebe pahnili. Samoumevno pa je, da z razdirajočim delom mlade liberalne stranke nima popolnoma nič opraviti in da se bo temu delu tudi vedela postaviti po robu. Slovenska kmečka zveza bo stala na glavnih temeljih dosedanje politike spodnještajerskih Slovencev in bo le bolj krepko in izrazito povdarjala kmečki program.

Nova liberalna stranka je začela izdajati svoj poseben list z naslovom „Narodni list“. Razven praznih in dolgoveznih izvajanj prinaša list tudi srdite napade na naš list in na glasilo Slovenske ljudske stranke „Slovenec“. V ostalem piše zelo previdno, kakor se je to že pri prvem ustanovnem zboru nove stranke povdarjalo. In že pribajajo prikriti liberalci med naše ljudstvo ter je vabijo, naj si naročijo novi list, saj je celo nedolžen, popolnoma brez nevarnosti. Da, dosedaj še hodi volk v ovčji obleki okoli, nedolžen in ponižen, toda pogledati je treba za zavese, kakšni ljudje pošiljajo in podpirajo novi list, potem vemo, da ga moramo odločno odkloniti. Prišel bo prej kakor morda pričakujemo čas, ko bo „Narodni list“ neprikrito razvil svojo liberalno zastavo. Pozor torej pred njim!

Tudi naše uredništvo dobiva od „miroljubnih“ ljudi pisma in nasvete, naj preziramo glasilo nove liberalne stranke, naj je zaradi ljubega miru ne napadamo; kajti, tako nam pravijo, tudi liberalci imajo pravico, da izražajo svoje mnenje.

Na to odgovarjamo mi samo to, da mi nismo tako neumni kakor je neumno govorjenje naših „miroljubnih“ ljudi. Gotovo, liberalci imajo pravico, da povejo svoje mnenje, a tudi mi imamo pravico, povedati svoje mnenje ter svariti ljudstvo pred liberalnim berilom.

Dobro vemo, kaj hočejo ti „miroljubni“ ljudje. Mi bi naj bili sedaj lepo tiho, med tem pa bi se naj razširjala nova stranka in nov list. Ko bi bila dovolj močna, prišli bi zopet ti ljudje ter nam rekli: Bodite zdaj mirni, saj vam vse skupaj nič ne pomaga.

Mi nismo začeli boja in ga tudi nismo iskali. Če pa nas drugi bijejo v obraz ter nas hočejo podreti na tla, no potem vendar se bomo tako pasje krotki ter se pustili mirno biti. Kot časnikarji pa smo tudi dolžni, opozoriti naše ljudstvo na nevarnost, ki mu preti od nove liberalne stranke.

Naš kmet ne bo nikdar našel v liberalni stranki odkritih prijateljev in zagovornikov. Laskali se mu bodo in prilizovali, a njegove koristi mu bodo le na jeziku. Bodočnost bo pokazala, da smo danes zapisali golo resnico. Liberalni tabor je smrt za kmeta!

Ker nas c. kr. kmetijska družba v Gradcu noče.

Pravih vzrokov, zakaj je osrednji odbor c. kr. kmetijske družbe za Štajersko opustil snovanje novih podružnic, še vedno ne poznamo. Da se hoče družba prenoviti ali „preosnovati“, to vendar ni vzrok, da bi odbijala od sebe nove ude. Za tem tiči seveda čisto kaj drugega, in da ne bo za Slovence ničesar dobrega, je dokaz v tem, ker se ravno znani Lanko tako močno protivi novim podružnicam po „Spodnjem Štajerskem“. Menda ni hotel reči „slovenskim podružnicam“!

Za sedaj pa moramo računati z dejstvom, da nas družba noče. Kaj torej sedaj? Pretresati hočemo stvar z raznih strani in upamo, da se bo to zgodilo tudi po drugih slovenskih listih, da tako konečno pridemo vendar do kakega koristnega sklepa.

Ne tajimo, da smo Slovenci nekaj ali celo veliko sami krivi, da ne uživamo istih koristi od kmetijske družbe, kakor Nemci. Celo krivdo pa valiti ravno na slovenskega kmeta, ni pametno. Vsega kmet ne more naenkrat, in voditelji naši se niso ravno preveč poganjali za pristop k družbi, na katero se sploh ni polagala potrebna važnost. Da so pa Slovenci naravnost prikrajšani od graške gospode, je na pr. dokaz to: od 22. do vštetega 27. oktobra se je vršil šestdnevni drenažni tečaj v Gross. St. Florjanu. Za ta tečaj se je oddalo 15 ustanov po 20 K revnim poljedelskim delavcem. Prošnje so se imele vložiti do 9. oktobra. Sedaj pa vloži slovenski „revni poljedelski delavec“ prošnjo do 9. oktobra, če pa „Gosp. Glasnik“ to naznani še le 16 oktobra! Na eni strani se torej nekaj ponuja, na drugi strani se pa Slovencem zapirajo vrata, da ne morejo do ponujenih dobrot.

Do sedaj se je govorilo že o marsičem, kako bi tudi Slovenci prišli do različnih deželnih in državnih podpor za kmetijstvo. Nekateri naravnost pri-

LISTEK.

Sreča v nesreči.

Pred nekaterimi leti je živel v Parizu brusilec dijamantov, ki si je bil po nesreči pridobil veliko premoženje. Montin je bil izvrsten delavec, pošten človek, a imel je eno napako: vina ni mogel videti.

Nekega dne dobi Montin v brušnjo in vgladbo dijamant „najčistejše vode“. Reče mu njegov gospod, dragocenar: „Zanašam se na vašo spretnost. Imeti ga moram do 15. t. m. Če me ukanite, vedite, da ste dobili zadnje delo.“

Montin obljubi delo točno izvršiti, a prosi, kakor navadno, plačila nekaj naprej. Montinova ročnost mu je dajala vedno več leska, vedno večjo vrednost. Še nekaj ur je bilo treba, in dijamant bi bil dovršen biser, kralj med dragimi kameni. — Nenadoma se oglasi človek pri Montinu, njegov tovariš, ljubi prijatelj, ki ga že davno ni videl. Nič naravnejšega, kakor da se poveselita pri kozarcu dobrega vina. V prijaznem pogovoru je pohajal čas, in Montin ni mislil več na nestorjeno delo.

Zjutraj pride dragocenar k Montinu pogledat, kako delo napreduje. Vratar mu pove, da je brusilec ravnokar izšel, da se pa v kratkem povrne, in da bo gladba skoraj dokončana, ker Motin dela že več dnij zaporedoma.

V dveh urah je dragocenar zopet tu, a Montina ne najde; vedoč pa, da se zadržuje v krčmi, pošlje ponj. Montin res pride, nekam nejevoljen, pa gre v delavnico. Ko pričenja glajenje, izdere se mu dijamant. Lovi ga tresočih rok, zadene ob njega, in dijamant pade skozi okno!

Grozen primerljaj! Hipoma se iztrezni. Okamenel stoji pri oknu. Bledih usten šepeta: Izgubljen! Celo uro je tako stal. Iz mrtvila ga prebudi dragocenar.

„Kaj tako delate, Montin? Že trikrat sem povpraševal po dijamantu, a vi posedate po krčmah! Dajte mi kamen, obrušen ali neobrušen.“

Montin ga zbegano pogleda, kakor podivjan.

„Kaj vam je? Čemu ne odgovorite? Ali ste zapili vse misli?“

Brusilec se napenja govoriti. Jezik mu ne da. Naposled si pokrije z rokami obraz, mrmrajoč:

„Izgubil se je.“

„Kaj govorite?“

„Zdrknil je skozi okno.“

„Kaj, človek?!“

„Da, kamen.“

„Recite mi, kaj je?“

„Dijamant mi je padel skozi okno?“

Dragocenar se čudi. Besen zakriči:

„Ne verjamem besede! Dijamant ste mi prodali, da poplačate svoje pijanske dolgove!“

Te besede so strašno zapekle Montina. Onesvesti se in pade dragocenarju pod noge. Ves zdivjan je bil, ko se zave. Dragocenar je videl, kakšna čutstva se borijo v Montinovem srcu. Zato pravi, da ga umiri:

„Res je velika nesreča, vendar ni nenadomestna.“

„Po takem ne mislite, da sem ga prodal,“ povzame besedo Montin.

„Ne mislim. Rekel sem razburjen. Iščimo pomočka, da škodo popravimo. Dijamant velja 5000 frankov. Če delate pridno, zaslužite na teden 75 do 100 frankov. Povrniti mi imate polovico vrednosti. Če ste priden in trezen, poravnate v kratkem ta dolg.“

„Odslej hočem delati neprestano,“ pravi solzni Montin. „Videli boste, moj gospod, da nisem tat, če tudi sem pil.“

„Verjamem vam,“ odvrne dragocenar. „Vem, da ste vesten delavec; dati vam hočem dela in zaslužka; moje zaupanje imate; v nekaterih letih ste brez dolga. Ali ste zadovoljni?“

„O, moj gospod, kako ne bi bil? Le recite še enkrat, da kamena nisem prodal?“

„Rekel sem bil to v prvi jezi. Prepričan sem, da ste poštenjak. To vam dokaznjem s tem, da vam izročam več dela.“

„Res je, kar govorite; jaz pa obečam, da se niste motili. Napako hočem popraviti, veljaj, kar hoče; moram!“

Montin je ostal pri dani besedi. Zjutraj je vstajal zgodej, po dnevu je delal neutrudno. Izgubljeni dragi kamen je bil z drugim nameščen. Zvest svoji obljubi ni stopil Montin v nobeno krčmo več; postal je zgled stanovitnosti, rednosti, marljivosti.

Preteklo je 16 mesecev. Lepega jutra v maju stoji pri oknu, gledajoč čolne in ladije na Seni, kar mu obtiči oko na starem dimniku, na kraju, na svetli točki. Gleda in gleda, pa vidi, da je njegov pol oglajeni dijamant, ki mu je bil zdrsnil skozi okno. Bal se je, da se bi ga vetrič odpihnil v vodo, in vendar je bil toliko mesecev tu, v viharju in

Današnja številka ima „Naš Dom“ kot prilogo.

poročajo posebno „Kmetijsko družbo za slovensko Štajersko“. Ta želja je gotovo v srcu vseh slovenskih rodoljubov. Kako jo pa izvesti? Na eni strani se priporoča, takoj pričeti z veliko organizacijo (združenjem), ne z malimi filijalkami (podružnicami); torej takoj osnovati kmetijsko družbo za Spodnje Štajersko, in ta naj bi potem ustanavljala podružnice po vseh slovenskih krajih.

Dobro! Recimo, da je družba ustanovljena. Sama se pa ne more vzdrževati. Treba je državne in deželne podpore. Državna bi se najbrž dobila; kdo nam pa jamči, da nam bo tudi dežela dala kaj? Peščica slovenskih poslancev vendar ne more s silo vzeti, če nemška večina ne privoli. Tisti, ki zagovarjajo takojšnjo ustanovitev nove kmetijske družbe, imajo za vzor slovensko kmetijsko družbo na Goriškem. Tam so pa razmere drugačne. Tam stoji 10 slovenskih poslancev proti 11 Italijanom in Slovenci brez truda izsilijo, če treba s kljubovanjem, deželno podporo. Tega v Gradcu ne moremo. Čudežev pa tudi ne moremo zahtevati od naših poslancev, ne od državnih, še manj pa od deželnih, katerih nikdo ne podpira v Gradcu. Pa tudi na Dunaju stvar ne bo brez težav. Kateri poljedelski minister bo pa verjel rajši našim kmečkim poslancem, kakor pa nemškim graščakom in plemenitašem? Mogoče, da bo v prihodnjem državnem zboru stvar drugačna, ker bo več kmečkih poslancev.

Drugi so priporočali, da bi pripravljali slovensko kmetijsko družbo s tem, da bi snovali podružnice, v njih združevali kmete, in kadar bi nas bilo dovolj, bi se lahko ločili od sedanje kmetijske družbe in ustanovili lastno. Ta sedaj več ne velja, ker nas ne sprejemajo. Sicer bi pa bila stvar ravno ista kakor pri prvem predlogu ali nasvetu. S tistim dnem, ko bi se ločili od sedanje družbe, nismo več podružnica, in začeti bi se moralo od kraja kakor pri prvem predlogu. Pač pa bi se v tem slučaju pri priliki že vedelo, koliko bi bilo že takoj v začetku udov, oziroma podružnic.

Tretji zopet priporočajo mnogobrojni pristop k spodnještajerskim „nemškim“ podružnicam, da se tako črez dan spremenijo v slovenske. Morebiti bi se bilo prej tu ali tam dalo kaj storiti. V Celju na pr. kmetijska podružnica po smrti starega dr. Langer-ja komaj da živi. Do 40 udov težko da je spravila skupaj. Ali ni bilo toliko celjskih Slovencev in okoliških kmetov, da bi bili „šturmali“ celjsko podružnico? Sedaj so pa nemške podružnice gotovo na to pripravljene, ker se je v slovenskih časnikih na to opozarjalo. Treba jim je torej samo uporabiti § 10. društvenih pravil in vsak poskus je zastonj. Ta § namreč pravi, da se nikdo ne more pritožiti, če ga družba, oziroma podružnica, noče sprejeti. Nemškim podružnicam je samo treba, da ne sprejmejo Slovencev, in nikdo jim ne more do živega. Na to vse so gospoda v Gradcu mislili, ko so si delali pravila kmetijske družbe.

Kakor se zdi, smo sedaj pri kraju. Nikakor! Pri kraju smo v tem oziru, da vemo, koliko ljubezni ima kmetijska družba do slovenskih kmetov. In naj se družba „preosnavlja“, kakor se hoče, toliko smo spoznali, da se v korist Slovencev ne bo „preosnovila“. Dokler torej posebna kmetijska družba za Slovence ni ustanovljena, moramo misliti na druge pomočke, koristiti slovenskemu kmetu v gospodarskem oziru. Zato pa nujno svetujemo, da se obstoječe slovenske podružnice gibljejo in delujejo živahnejše, da razvijejo agitacijo za pristop novih udov, in da do skrajnosti vporabljajo vse koristi, ki jih daje sedajna kmetijska družba. V krajih, kjer pa ni podružnic, naj se osnujejo kmetijske zadruge z istim namenom, kakor ga ima kmetijska družba. V vsaki večji fari vsaj pa naj bo tudi posojilnica — Raiffajzenovka, katera v gospodarskem pomenu ne zaostaja veliko za kmetijsko družbo, v nekaterih ozirih jo celo visoko nadkriljuje.

Naj ta pomen na kratko pojasnimo! Zraven cenega osebnega kredita, ki ga ponuja taka posojilnica svojim udom, porablja lahko svoja sredstva za to, da zabranjuje izkoriščanje posestnikov po različnih „trgovcih poljedelskih pridelkov“; da posreduje tudi skupna naročila gotovih pridelkov, na pr. umetnih gnojil, strojev, orodja, semen, premoga itd.; da posreduje tudi skupno prodajo kmetijskih pridelkov; da zabranjuje lahkomiselno in prisilno parceliranje kmečkih posestev po različnih oderuhih itd. Ud plača enkrat za vselej svoj delež in deležen je različnih ugodnosti pri posojilnici. Za denar, ki bi ga plačeval vsako leto v podružnico kmetijske družbe, si pa tudi lahko naroči ta ali drugi gospodarski list.

S tem seveda nikakor ne delamo proti kmetijski družbi, a ker nas sedajna noče, si tako pripravljamo pot za lastno, kjer bomo sami svoji gospodarji, ne pa kak Lenko ali Klammer ali kaki nemški graščaki in baroni. Če pa ima kdo boljše nasvete in pripomočke, naj jih blagovoli naglo razodeti v korist slovenskega kmeta-trpina!

---

nalivu, viseč med nebom in zemljo. Ta pogled ga je tako pretresel, kakor tisti, ko se mu je izgubil. Ni si upal pogleda drugam obrniti, boječ se, da ne bi ga zgrešil. Koliko solza je bil zanj prelil, in zdaj ga ima pred seboj!

Ta hip vstopi dragocenar v njegovo sobo.

„O, moj gospod, tam je!“ dé Montin.

„Kdo? Kaj . . .?“

„Moj — vaš dijamant. Res, tisti je, ki nam je prizadejal toliko muke. Kako ga dobimo?“

„Čakajte, vem, kako ga bomo.“

Dragocenar biti iz sobe; prinese mrežo (sak), ki jo imajo otroci, da lové metulje. Previdno jo podstavi.

Montin si ne upa dihati. Zdaj ga imata.

„Tu je dijamant, Montin!“ vzklikne dragocenar. „Voščim vam srečo, da ste ga dobili. Zdaj sem jaz vaš dolžnik; dolgujem vam skoro 2500 frankov. Kaj boste s to svoto?“

„Puščam jo v vaših rokah, moj gospod, da jo hranite, če vas je volja.“

„Prav rad“, odgovarja dragocenar. „Če boste varčevali, kakor dozdaj, prištedili si boste lepo premoženje.“

Tako se je pričelo Montinovo premoženje. V nekaterih letih je postal dragocenarjev drug. Pozneje mu je izročil dragocenar še svoje hčere roko in vso svojo trgovino. Montin je postal izmed najbogatejših meščanov, najimenitnejših, pa tudi najplemenitnejših, ker je po drugih mnogo delil siromakom. Bivši sam siromak, je vedel, kako peče ta nadloga, kako ovira človeka, sileča ga pogosto na nevarna pota. Ta poteza njegove plemenite duše je tem zanimivejša, ker se neredko dogaja narobe, ali kakor govori priprosto ljudstvo: če iz berača postane gospod.

Shod „Narodne stranke“ v Rajhenburgu.

Dne 25. t. m. se je vršil prvi shod „Narodne stranke“ v Rajhenburgu. Gotovo premišljeno izbrali so si pristaši „Nar. stranke“ Rajhenburg za svoj prvi shod, ker so menili, da bodo s pomočjo liberalnega trga najlažje dobili rajhenburške kmete za svojo stranko. Pa varali so se pošteno. Dr. Kukovec je pravil, da bodo zapisali Rajhenburg z zlatimi črkami v svojo zgodovinsko knjigo, a zapisali ga bodo v svoje črne bukve, ker pošteno so pogoreli. Predsedoval je shodu župan Tone Kunej s podpredsednikoma dr. Schmirmaulom in Kacjanom ter tajnikom Spindlerjem. Shoda se je udeležilo mnogo kmetov, tržanov in tujcev iz bližnjih mest in trgov. Bile so zastopane vse mogoče stranke: katoliška stranka, liberalci, socijalni demokrati. Najmočnejša je bila stranka vernih kmetov. Govornik dr. Kukovec je najprvo razlagal program „Narodne stranke“. Povedal je, zakaj so se ločili od drugih štajerskih Slovencev ter osnovali novo stranko. Drugi so postali lenuhi, zlasti voditelji Slovencev, njim pa se je zljubilo delo in vstvarjena je bila „Nar. stranka“. Pozabil pa je povedati, koliko so že on in njegovi storili za narodno stvar. Ko je povedal, da so naši voditelji narodni lenuhi, je nadaljeval, da jih prav za prav nimamo. Naši poslanci nimajo časa za ta posel ali pa niso zato sposobni. Zato bi rada „Nar. stranka“ prevzela komando nad štajerskimi Slovenci, zlasti nad kmeti, ki so zapeljani — seve od svoje duhovščine. O kmečkem vprašanju je govoril tako, da so bili kmetje užaljeni. Kar je dobrega povedal, vzel je iz našega programa. Seveda si je privoščil — sicer ne bi bil liberalec — dr. Šušteršiča in kmečko ljudsko stranko na Kranjskem. Ni mu zameriti, zborovali smo ravno ob Savi in vdaril mu je v nos katoliški duh bližnjih kranjskih kmetov. Pozabil pa je omeniti kranjske liberalce in njih zveze z Nemci. Tudi Štajerčijance je ljubeznjivo gladil z rokavicami. Pri verskem vprašanju, kjer so ga kmetje opozorili, naj pusti to duhovnikom, ki znajo o tem boljše govoriti, je modro zatajil program svoje stranke, ne meneč, da ga bode nekdo še na shodu razkrinkal.

Že med govorom njegovim so spoznali kmetje nakano „Narodne stranke“ ter mu burno ugovarjali pri raznih točkah. Še bolj jasno jim je bilo, ko je župnik Cerjak iz njih programa in „Narodnega lista“ neovrženo dokazal, da je „Narodna stranka“ popolnoma brezverska. Ločila se je ta stranka od skupne zastave Slovenske Štajerske: vse za vero, dom cesarja, zavrgla vero in pod to popačeno zastavo začela pogubonosno delo na Slovenskem. V svoji programni knjižici: „Štajerski Slovenci kaj hočemo,“ pobija javni vpliv vere, torej vsak vpliv cerkve v zakonodajstvu, v šoli in družini. V svojem glasilu: „Narodni list“ hvali francoske in španske liberalce, ki se vojskujejo zoper cerkev Kristusovo, napada le katoliške časopise in katoliške duhovnike. V tem oziru se „Narodna stranka“ nikakor ne loči od kranjskih liberalcev, katera zahteva strogo ločitev cerkve od države in katera cerkvi ne priznava nikake pravice do šole ter zahteva od cerkve popolnoma svobodno šolo. Zdaj je kmetom popolnoma jasno, da se gre tu za njih vero, zato takoj po končanem župnikovem govoru sami od sebe skupno zapustijo dvorano pred sklepom zborovanja. Dr. Kukovec in Spindler imata pred seboj prazne prostore, trške in tuje liberalce, socijaldemokrate in Tonekove kmete iz Armeškega in Stolovnika, ki vsikdar pred njim padejo na trebuh, kolikokrat kihne. Po odhodu kmetov je še stopil med zbrane liberalce kmet Zalokar, jim očital, da delajo s svojimi zborovanji in listi le zgago in sovraštvo med slovenskim ljudstvom ter jim prorokoval, da bode propadla ta stranka enako stranki onih liberalcev, kateri so poskusili svojo srečo med vernimi Slovenci l. 1871 na Blanci pri Rajhenburgu, pa so bili od kmetov razpršeni na vse vetrove.

Razne novice.

* **Narodni svet za Slov. Štajersko.** Slovenski štajerski državni in deželni poslanci so imeli v nedeljo 25. novembra t. l. v Mariboru zaupno posvetovanje, pri katerem so sklenili naprositi „Slovensko društvo“ v Mariboru, da isto v imenu sedanjih državnih in deželnih poslancev skliče zaupni shod v Maribor, na katerega se pokličejo vsi sedanji državni in deželni poslanci v Mariboru ter 30 zaupnikov, med katerimi imajo enako zastopane biti vse sedanje politične struje štajerskih Slovencev. Na tem shodu se ima izvoliti Narodni svet za štajerske Slovence ter jednoten osredni volilni odbor za bodoče državnozborske volitve. Zaradi ustanovitve narodnega sveta stopi naj Slovensko društvo v dogovor s političnim društvom „Naprej“ v Celju.

* **Izpit učiteljske usposobljenosti** v novemberskem terminu so pred c. kr. komisijo v Mariboru naredili sledeči slovenski gg. učitelji in gospodične učiteljice: za meščanske šole (2. skup.) Heinrik Druzović v Ptuju; za ljudske šole Gajšek Marija v Kalobju, Paulošić Marija pri Novi cerkvi bl. Ptuja, Žager Jož. v Celju (okol.), Ježovnik Antonija v Mozirju, Lešnik Miroslav v Mozirju, Leskošek Andr. v Puščavi, Podobnik Frančiška pri Sv. Benediktu v Slov. gor., Scheligo Štefanija v Vidmu, Šegula Fran v Majšpergu, Raunicher Antonija pri Sv. Jakobu v Slov. gor., (dopoln. izpit iz slovenščine), Vollmaier Karol v Pernicah, Coretti Justina v Framu, Fink Fran pri Sv. Urbanu blizu Ptuja (z odliko), Koren Martin pri Novi cerkvi blizu Ptuja, Kosi Viktorina v Teharjah, Košir Fran v Ptuju (okol.), Kovačec Anton pri Sv. Vidu blizu Ptuja, Mešek Ana pri Sv. Marjeti, Mejonšek Radovan v Reki blizu Maribora, Pirkmaier Marija v Framu, Stante Martin v Celju (okol.), Vodušek Gustav v Trbovlje-Vodah, Valenčič Jožef v Celju (okol.) in č. sestra Železnik Anzelma pri Sv. Petru blizu Maribora.

* **Občni zbor „Zgodovinskega društva“** se je vršil ob obilni udeležbi dne 25. nov. v mariborskem Narodnem domu. Koj v začetku so zborovalci na predlog predsednikov izrazili globoko sožalje nad smrtjo dičnega slovenskega pesnika Simona Gregorčiča. Dr. K. Vrstovšek je zanimivo predaval o razvoju slovenstva v mariborskem mestu in pokazal, da zlasti na slovstvenem polju daleč presegamo Nemce. Društveni tajnik prof. Kovačič je poročal o društvenem delovanju v zadnjih treh letih ter posebno živo povdarjal potrebo južnoštajerskega narodnega muzeja. Društvo ima sedaj 315 udov. Blagajnik dr. Pipuš je podal račun o društvenem premoženju, ki je z ozirom na važno nalogo tega društva veliko prepičlo. Odbor je voljen večinoma star, na novo sta izvoljena dr. K. Štrekelj, vseučilišni prof. v Gradcu, in J. Košan, gimn. prof. v Mariboru. Velevažno društvo priporočamo v vsestransko podporo.

* **Rezerviste letnika 1906** še enkrat opozarjamo, da morajo oddati pri občinskem uradu svojega bivališča svoje vojaške bukvice v mesecu decembru.

poročajo posebno „Kmetijsko družbo za slovensko Štajersko“. Ta želja je gotovo v srcu vseh slovenskih rodoljubov. Kako jo pa izvesti? Na eni strani se priporoča, takoj pričeti z veliko organizacijo (združenjem), ne z malimi filijalkami (podružnicami); torej takoj osnovati kmetijsko družbo za Spodnje Štajersko, in ta naj bi potem ustanavljala podružnice po vseh slovenskih krajih.

Dobro! Recimo, da je družba ustanovljena. Sama se pa ne more vzdrževati. Treba je državne in deželne podpore. Državna bi se najbrž dobila; kdo nam pa jamči, da nam bo tudi dežela dala kaj? Peščica slovenskih poslancev vendar ne more s silo vzeti, če nemška večina ne privoli. Tisti, ki zagovarjajo takojšnjo ustanovitev nove kmetijske družbe, imajo za vzor slovensko kmetijsko družbo na Goriškem. Tam so pa razmere drugačne. Tam stoji 10 slovenskih poslancev proti 11 Italijanom in Slovenci brez truda izsilijo, če treba s kljubovanjem, deželno podporo. Tega v Gradcu ne moremo. Čudežev pa tudi ne moremo zahtevati od naših poslancev, ne od državnih, še manj pa od deželnih, katerih nikdo ne podpira v Gradcu. Pa tudi na Dunaju stvar ne bo brez težav. Kateri poljedelski minister bo pa verjel rajši našim kmečkim poslancem, kakor pa nemškim graščakom in plemenitašem? Mogoče, da bo v prihodnjem državnem zboru stvar drugačna, ker bo več kmečkih poslancev.

Drugi so priporočali, da bi pripravljali slovensko kmetijsko družbo s tem, da bi snovali podružnice, v njih združevali kmete, in kadar bi nas bilo dovolj, bi se lahko ločili od sedanje kmetijske družbe in ustanovili lastno. Ta sedaj več ne velja, ker nas ne sprejemajo. Sicer bi pa bila stvar ravno ista kakor pri prvem predlogu ali nasvetu. S tistim dnem, ko bi se ločili od sedanje družbe, nismo več podružnica, in začeti bi se moralo od kraja kakor pri prvem predlogu. Pač pa bi se v tem slučaju pri priliki že vedelo, koliko bi bilo že takoj v začetku udov, oziroma podružnic.

Tretji zopet priporočajo mnogobrojni pristop k spodnještajerskim „nemškim“ podružnicam, da se tako črez dan spremenijo v slovenske. Morebiti bi se bilo prej tu ali tam dalo kaj storiti. V Celju na pr. kmetijska podružnica po smrti starega dr. Langer-ja komaj da živi. Do 40 udov težko da je spravila skupaj. Ali ni bilo toliko celjskih Slovencev in okoliških kmetov, da bi bili „šturmali“ celjsko podružnico? Sedaj so pa nemške podružnice gotovo na to pripravljene, ker se je v slovenskih časnikih na to opozarjalo. Treba jim je torej samo uporabiti § 10. društvenih pravil in vsak poskus je zastonj. Ta § namreč pravi, da se nikdo ne more pritožiti, če ga družba, oziroma podružnica, noče sprejeti. Nemškim podružnicam je samo treba, da ne sprejmejo Slovencev, in nikdo jim ne more do živega. Na to vse so gospoda v Gradcu mislili, ko so si delali pravila kmetijske družbe.

Kakor se zdi, smo sedaj pri kraju. Nikakor! Pri kraju smo v tem oziru, da vemo, koliko ljubezni ima kmetijska družba do slovenskih kmetov. In naj se družba „preosnavlja“, kakor se hoče, toliko smo spoznali, da se v korist Slovencev ne bo „preosnovila“. Dokler torej posebna kmetijska družba za Slovence ni ustanovljena, moramo misliti na druge pomočke, koristiti slovenskemu kmetu v gospodarskem oziru. Zato pa nujno svetujemo, da se obstoječe slovenske podružnice gibljejo in delujejo živahnejše, da razvijejo agitacijo za pristop novih udov, in da do skrajnosti vporabljajo vse koristi, ki jih daje sedajna kmetijska družba. V krajih, kjer pa ni podružnic, naj se osnujejo kmetijske zadruge z istim namenom, kakor ga ima kmetijska družba. V vsaki večji fari vsaj pa naj bo tudi posojilnica — Raiffajzenovka, katera v gospodarskem pomenu ne zaostaja veliko za kmetijsko družbo, v nekaterih ozirih jo celo visoko nadkriljuje.

Naj ta pomen na kratko pojasnimo! Zraven cenega osebnega kredita, ki ga ponuja taka posojilnica svojim udom, porablja lahko svoja sredstva za to, da zabranjuje izkoriščanje posestnikov po različnih „trgovcih poljedelskih pridelkov“; da posreduje tudi skupna naročila gotovih pridelkov, na pr. umetnih gnojil, strojev, orodja, semen, premoga itd.; da posreduje tudi skupno prodajo kmetijskih pridelkov; da zabranjuje lahkomiselno in prisilno parceliranje kmečkih posestev po različnih oderuhih itd. Ud plača enkrat za vselej svoj delež in deležen je različnih ugodnosti pri posojilnici. Za denar, ki bi ga plačeval vsako leto v podružnico kmetijske družbe, si pa tudi lahko naroči ta ali drugi gospodarski list.

S tem seveda nikakor ne delamo proti kmetijski družbi, a ker nas sedajna noče, si tako pripravljamo pot za lastno, kjer bomo sami svoji gospodarji, ne pa kak Lenko ali Klammer ali kaki nemški graščaki in baroni. Če pa ima kdo boljše nasvete in pripomočke, naj jih blagovoli naglo razodeti v korist slovenskega kmeta-trpina!

---

nalivu, viseč med nebom in zemljo. Ta pogled ga je tako pretresel, kakor tisti, ko se mu je izgubil. Ni si upal pogleda drugam obrniti, boječ se, da ne bi ga zgrešil. Koliko solza je bil zanj prelil, in zdaj ga ima pred seboj!

Ta hip vstopi dragocenar v njegovo sobo.

„O, moj gospod, tam je!“ dé Montin.

„Kdo? Kaj . . .?“

„Moj — vaš dijamant. Res, tisti je, ki nam je prizadejal toliko muke. Kako ga dobimo?“

„Čakajte, vem, kako ga bomo.“

Dragocenar biti iz sobe; prinese mrežo (sak), ki jo imajo otroci, da lové metulje. Previdno jo podstavi.

Montin si ne upa dihati. Zdaj ga imata.

„Tu je dijamant, Montin!“ vzklikne dragocenar. „Voščim vam srečo, da ste ga dobili. Zdaj sem jaz vaš dolžnik; dolgujem vam skoro 2500 frankov. Kaj boste s to svoto?“

„Puščam jo v vaših rokah, moj gospod, da jo hranite, če vas je volja.“

„Prav rad“, odgovarja dragocenar. „Če boste varčevali, kakor dozdaj, prištedili si boste lepo premoženje.“

Tako se je pričelo Montinovo premoženje. V nekaterih letih je postal dragocenarjev drug. Pozneje mu je izročil dragocenar še svoje hčere roko in vso svojo trgovino. Montin je postal izmed najbogatejših meščanov, najimenitnejših, pa tudi najplemenitnejših, ker je po drugih mnogo delil siromakom. Bivši sam siromak, je vedel, kako peče ta nadloga, kako ovira človeka, sileča ga pogosto na nevarna pota. Ta poteza njegove plemenite duše je tem zanimivejša, ker se neredko dogaja narobe, ali kakor govori priprosto ljudstvo: če iz berača postane gospod.

Shod „Narodne stranke“ v Rajhenburgu.

Dne 25. t. m. se je vršil prvi shod „Narodne stranke“ v Rajhenburgu. Gotovo premišljeno izbrali so si pristaši „Nar. stranke“ Rajhenburg za svoj prvi shod, ker so menili, da bodo s pomočjo liberalnega trga najlažje dobili rajhenburške kmete za svojo stranko. Pa varali so se pošteno. Dr. Kukovec je pravil, da bodo zapisali Rajhenburg z zlatimi črkami v svojo zgodovinsko knjigo, a zapisali ga bodo v svoje črne bukve, ker pošteno so pogoreli. Predsedoval je shodu župan Tone Kunej s podpredsednikoma dr. Schmirmaulom in Kacjanom ter tajnikom Spindlerjem. Shoda se je udeležilo mnogo kmetov, tržanov in tujcev iz bližnjih mest in trgov. Bile so zastopane vse mogoče stranke: katoliška stranka, liberalci, socijalni demokrati. Najmočnejša je bila stranka vernih kmetov. Govornik dr. Kukovec je najprvo razlagal program „Narodne stranke“. Povedal je, zakaj so se ločili od drugih štajerskih Slovencev ter osnovali novo stranko. Drugi so postali lenuhi, zlasti voditelji Slovencev, njim pa se je zljubilo delo in vstvarjena je bila „Nar. stranka“. Pozabil pa je povedati, koliko so že on in njegovi storili za narodno stvar. Ko je povedal, da so naši voditelji narodni lenuhi, je nadaljeval, da jih prav za prav nimamo. Naši poslanci nimajo časa za ta posel ali pa niso zato sposobni. Zato bi rada „Nar. stranka“ prevzela komando nad štajerskimi Slovenci, zlasti nad kmeti, ki so zapeljani — seve od svoje duhovščine. O kmečkem vprašanju je govoril tako, da so bili kmetje užaljeni. Kar je dobrega povedal, vzel je iz našega programa. Seveda si je privoščil — sicer ne bi bil liberalec — dr. Šušteršiča in kmečko ljudsko stranko na Kranjskem. Ni mu zameriti, zborovali smo ravno ob Savi in vdaril mu je v nos katoliški duh bližnjih kranjskih kmetov. Pozabil pa je omeniti kranjske liberalce in njih zveze z Nemci. Tudi Štajerčijance je ljubeznjivo gladil z rokavicami. Pri verskem vprašanju, kjer so ga kmetje opozorili, naj pusti to duhovnikom, ki znajo o tem boljše govoriti, je modro zatajil program svoje stranke, ne meneč, da ga bode nekdo še na shodu razkrinkal.

Že med govorom njegovim so spoznali kmetje nakano „Narodne stranke“ ter mu burno ugovarjali pri raznih točkah. Še bolj jasno jim je bilo, ko je župnik Cerjak iz njih programa in „Narodnega lista“ neovrženo dokazal, da je „Narodna stranka“ popolnoma brezverska. Ločila se je ta stranka od skupne zastave Slovenske Štajerske: vse za vero, dom cesarja, zavrgla vero in pod to popačeno zastavo začela pogubonosno delo na Slovenskem. V svoji programni knjižici: „Štajerski Slovenci kaj hočemo,“ pobija javni vpliv vere, torej vsak vpliv cerkve v zakonodajstvu, v šoli in družini. V svojem glasilu: „Narodni list“ hvali francoske in španske liberalce, ki se vojskujejo zoper cerkev Kristusovo, napada le katoliške časopise in katoliške duhovnike. V tem oziru se „Narodna stranka“ nikakor ne loči od kranjskih liberalcev, katera zahteva strogo ločitev cerkve od države in katera cerkvi ne priznava nikake pravice do šole ter zahteva od cerkve popolnoma svobodno šolo. Zdaj je kmetom popolnoma jasno, da se gre tu za njih vero, zato takoj po končanem župnikovem govoru sami od sebe skupno zapustijo dvorano pred sklepom zborovanja. Dr. Kukovec in Spindler imata pred seboj prazne prostore, trške in tuje liberalce, socijaldemokrate in Tonekove kmete iz Armeškega in Stolovnika, ki vsikdar pred njim padejo na trebuh, kolikokrat kihne. Po odhodu kmetov je še stopil med zbrane liberalce kmet Zalokar, jim očital, da delajo s svojimi zborovanji in listi le zgago in sovraštvo med slovenskim ljudstvom ter jim prorokoval, da bode propadla ta stranka enako stranki onih liberalcev, kateri so poskusili svojo srečo med vernimi Slovenci l. 1871 na Blanci pri Rajhenburgu, pa so bili od kmetov razpršeni na vse vetrove.

Razne novice.

* **Narodni svet za Slov. Štajersko.** Slovenski štajerski državni in deželni poslanci so imeli v nedeljo 25. novembra t. l. v Mariboru zaupno posvetovanje, pri katerem so sklenili naprositi „Slovensko društvo“ v Mariboru, da isto v imenu sedanjih državnih in deželnih poslancev skliče zaupni shod v Maribor, na katerega se pokličejo vsi sedanji državni in deželni poslanci v Mariboru ter 30 zaupnikov, med katerimi imajo enako zastopane biti vse sedanje politične struje štajerskih Slovencev. Na tem shodu se ima izvoliti Narodni svet za štajerske Slovence ter jednoten osredni volilni odbor za bodoče državnozborske volitve. Zaradi ustanovitve narodnega sveta stopi naj Slovensko društvo v dogovor s političnim društvom „Naprej“ v Celju.

* **Izpit učiteljske usposobljenosti** v novemberskem terminu so pred c. kr. komisijo v Mariboru naredili sledeči slovenski gg. učitelji in gospodične učiteljice: za meščanske šole (2. skup.) Heinrik Druzović v Ptuju; za ljudske šole Gajšek Marija v Kalobju, Paulošić Marija pri Novi cerkvi bl. Ptuja, Žager Jož. v Celju (okol.), Ježovnik Antonija v Mozirju, Lešnik Miroslav v Mozirju, Leskošek Andr. v Puščavi, Podobnik Frančiška pri Sv. Benediktu v Slov. gor., Scheligo Štefanija v Vidmu, Šegula Fran v Majšpergu, Raunicher Antonija pri Sv. Jakobu v Slov. gor., (dopoln. izpit iz slovenščine), Vollmaier Karol v Pernicah, Coretti Justina v Framu, Fink Fran pri Sv. Urbanu blizu Ptuja (z odliko), Koren Martin pri Novi cerkvi blizu Ptuja, Kosi Viktorina v Teharjah, Košir Fran v Ptuju (okol.), Kovačec Anton pri Sv. Vidu blizu Ptuja, Mešek Ana pri Sv. Marjeti, Mejonšek Radovan v Reki blizu Maribora, Pirkmaier Marija v Framu, Stante Martin v Celju (okol.), Vodušek Gustav v Trbovlje-Vodah, Valenčič Jožef v Celju (okol.) in č. sestra Železnik Anzelma pri Sv. Petru blizu Maribora.

* **Občni zbor „Zgodovinskega društva“** se je vršil ob obilni udeležbi dne 25. nov. v mariborskem Narodnem domu. Koj v začetku so zborovalci na predlog predsednikov izrazili globoko sožalje nad smrtjo dičnega slovenskega pesnika Simona Gregorčiča. Dr. K. Vrstovšek je zanimivo predaval o razvoju slovenstva v mariborskem mestu in pokazal, da zlasti na slovstvenem polju daleč presegamo Nemce. Društveni tajnik prof. Kovačič je poročal o društvenem delovanju v zadnjih treh letih ter posebno živo povdarjal potrebo južnoštajerskega narodnega muzeja. Društvo ima sedaj 315 udov. Blagajnik dr. Pipuš je podal račun o društvenem premoženju, ki je z ozirom na važno nalogo tega društva veliko prepičlo. Odbor je voljen večinoma star, na novo sta izvoljena dr. K. Štrekelj, vseučilišni prof. v Gradcu, in J. Košan, gimn. prof. v Mariboru. Velevažno društvo priporočamo v vsestransko podporo.

* **Rezerviste letnika 1906** še enkrat opozarjamo, da morajo oddati pri občinskem uradu svojega bivališča svoje vojaške bukvice v mesecu decembru.

poročajo posebno „Kmetijsko družbo za slovensko Štajersko“. Ta želja je gotovo v srcu vseh slovenskih rodoljubov. Kako jo pa izvesti? Na eni strani se priporoča, takoj pričeti z veliko organizacijo (združenjem), ne z malimi filijalkami (podružnicami); torej takoj osnovati kmetijsko družbo za Spodnje Štajersko, in ta naj bi potem ustanavljala podružnice po vseh slovenskih krajih.

Dobro! Recimo, da je družba ustanovljena. Sama se pa ne more vzdrževati. Treba je državne in deželne podpore. Državna bi se najbrž dobila; kdo nam pa jamči, da nam bo tudi dežela dala kaj? Peščica slovenskih poslancev vendar ne more s silo vzeti, če nemška večina ne privoli. Tisti, ki zagovarjajo takojšnjo ustanovitev nove kmetijske družbe, imajo za vzor slovensko kmetijsko družbo na Goriškem. Tam so pa razmere drugačne. Tam stoji 10 slovenskih poslancev proti 11 Italijanom in Slovenci brez truda izsilijo, če treba s kljubovanjem, deželno podporo. Tega v Gradcu ne moremo. Čudežev pa tudi ne moremo zahtevati od naših poslancev, ne od državnih, še manj pa od deželnih, katerih nikdo ne podpira v Gradcu. Pa tudi na Dunaju stvar ne bo brez težav. Kateri poljedelski minister bo pa verjel rajši našim kmečkim poslancem, kakor pa nemškim graščakom in plemenitašem? Mogoče, da bo v prihodnjem državnem zboru stvar drugačna, ker bo več kmečkih poslancev.

Drugi so priporočali, da bi pripravljali slovensko kmetijsko družbo s tem, da bi snovali podružnice, v njih združevali kmete, in kadar bi nas bilo dovolj, bi se lahko ločili od sedanje kmetijske družbe in ustanovili lastno. Ta sedaj več ne velja, ker nas ne sprejemajo. Sicer bi pa bila stvar ravno ista kakor pri prvem predlogu ali nasvetu. S tistim dnem, ko bi se ločili od sedanje družbe, nismo več podružnica, in začeti bi se moralo od kraja kakor pri prvem predlogu. Pač pa bi se v tem slučaju pri priliki že vedelo, koliko bi bilo že takoj v začetku udov, oziroma podružnic.

Tretji zopet priporočajo mnogobrojni pristop k spodnještajerskim „nemškim“ podružnicam, da se tako črez dan spremenijo v slovenske. Morebiti bi se bilo prej tu ali tam dalo kaj storiti. V Celju na pr. kmetijska podružnica po smrti starega dr. Langer-ja komaj da živi. Do 40 udov težko da je spravila skupaj. Ali ni bilo toliko celjskih Slovencev in okoliških kmetov, da bi bili „šturmali“ celjsko podružnico? Sedaj so pa nemške podružnice gotovo na to pripravljene, ker se je v slovenskih časnikih na to opozarjalo. Treba jim je torej samo uporabiti § 10. društvenih pravil in vsak poskus je zastonj. Ta § namreč pravi, da se nikdo ne more pritožiti, če ga družba, oziroma podružnica, noče sprejeti. Nemškim podružnicam je samo treba, da ne sprejmejo Slovencev, in nikdo jim ne more do živega. Na to vse so gospoda v Gradcu mislili, ko so si delali pravila kmetijske družbe.

Kakor se zdi, smo sedaj pri kraju. Nikakor! Pri kraju smo v tem oziru, da vemo, koliko ljubezni ima kmetijska družba do slovenskih kmetov. In naj se družba „preosnavlja“, kakor se hoče, toliko smo spoznali, da se v korist Slovencev ne bo „preosnovila“. Dokler torej posebna kmetijska družba za Slovence ni ustanovljena, moramo misliti na druge pomočke, koristiti slovenskemu kmetu v gospodarskem oziru. Zato pa nujno svetujemo, da se obstoječe slovenske podružnice gibljejo in delujejo živahnejše, da razvijejo agitacijo za pristop novih udov, in da do skrajnosti vporabljajo vse koristi, ki jih daje sedajna kmetijska družba. V krajih, kjer pa ni podružnic, naj se osnujejo kmetijske zadruge z istim namenom, kakor ga ima kmetijska družba. V vsaki večji fari vsaj pa naj bo tudi posojilnica — Raiffajzenovka, katera v gospodarskem pomenu ne zaostaja veliko za kmetijsko družbo, v nekaterih ozirih jo celo visoko nadkriljuje.

Naj ta pomen na kratko pojasnimo! Zraven cenega osebnega kredita, ki ga ponuja taka posojilnica svojim udom, porablja lahko svoja sredstva za to, da zabranjuje izkoriščanje posestnikov po različnih „trgovcih poljedelskih pridelkov“; da posreduje tudi skupna naročila gotovih pridelkov, na pr. umetnih gnojil, strojev, orodja, semen, premoga itd.; da posreduje tudi skupno prodajo kmetijskih pridelkov; da zabranjuje lahkomiselno in prisilno parceliranje kmečkih posestev po različnih oderuhih itd. Ud plača enkrat za vselej svoj delež in deležen je različnih ugodnosti pri posojilnici. Za denar, ki bi ga plačeval vsako leto v podružnico kmetijske družbe, si pa tudi lahko naroči ta ali drugi gospodarski list.

S tem seveda nikakor ne delamo proti kmetijski družbi, a ker nas sedajna noče, si tako pripravljamo pot za lastno, kjer bomo sami svoji gospodarji, ne pa kak Lenko ali Klammer ali kaki nemški graščaki in baroni. Če pa ima kdo boljše nasvete in pripomočke, naj jih blagovoli naglo razodeti v korist slovenskega kmeta-trpina!

---

nalivu, viseč med nebom in zemljo. Ta pogled ga je tako pretresel, kakor tisti, ko se mu je izgubil. Ni si upal pogleda drugam obrniti, boječ se, da ne bi ga zgrešil. Koliko solza je bil zanj prelil, in zdaj ga ima pred seboj!

Ta hip vstopi dragocenar v njegovo sobo.

„O, moj gospod, tam je!“ dé Montin.

„Kdo? Kaj . . .?“

„Moj — vaš dijamant. Res, tisti je, ki nam je prizadejal toliko muke. Kako ga dobimo?“

„Čakajte, vem, kako ga bomo.“

Dragocenar biti iz sobe; prinese mrežo (sak), ki jo imajo otroci, da lové metulje. Previdno jo podstavi.

Montin si ne upa dihati. Zdaj ga imata.

„Tu je dijamant, Montin!“ vzklikne dragocenar. „Voščim vam srečo, da ste ga dobili. Zdaj sem jaz vaš dolžnik; dolgujem vam skoro 2500 frankov. Kaj boste s to svoto?“

„Puščam jo v vaših rokah, moj gospod, da jo hranite, če vas je volja.“

„Prav rad“, odgovarja dragocenar. „Če boste varčevali, kakor dozdaj, prištedili si boste lepo premoženje.“

Tako se je pričelo Montinovo premoženje. V nekaterih letih je postal dragocenarjev drug. Pozneje mu je izročil dragocenar še svoje hčere roko in vso svojo trgovino. Montin je postal izmed najbogatejših meščanov, najimenitnejših, pa tudi najplemenitnejših, ker je po drugih mnogo delil siromakom. Bivši sam siromak, je vedel, kako peče ta nadloga, kako ovira človeka, sileča ga pogosto na nevarna pota. Ta poteza njegove plemenite duše je tem zanimivejša, ker se neredko dogaja narobe, ali kakor govori priprosto ljudstvo: če iz berača postane gospod.

Shod „Narodne stranke“ v Rajhenburgu.

Dne 25. t. m. se je vršil prvi shod „Narodne stranke“ v Rajhenburgu. Gotovo premišljeno izbrali so si pristaši „Nar. stranke“ Rajhenburg za svoj prvi shod, ker so menili, da bodo s pomočjo liberalnega trga najlažje dobili rajhenburške kmete za svojo stranko. Pa varali so se pošteno. Dr. Kukovec je pravil, da bodo zapisali Rajhenburg z zlatimi črkami v svojo zgodovinsko knjigo, a zapisali ga bodo v svoje črne bukve, ker pošteno so pogoreli. Predsedoval je shodu župan Tone Kunej s podpredsednikoma dr. Schmirmaulom in Kacjanom ter tajnikom Spindlerjem. Shoda se je udeležilo mnogo kmetov, tržanov in tujcev iz bližnjih mest in trgov. Bile so zastopane vse mogoče stranke: katoliška stranka, liberalci, socijalni demokrati. Najmočnejša je bila stranka vernih kmetov. Govornik dr. Kukovec je najprvo razlagal program „Narodne stranke“. Povedal je, zakaj so se ločili od drugih štajerskih Slovencev ter osnovali novo stranko. Drugi so postali lenuhi, zlasti voditelji Slovencev, njim pa se je zljubilo delo in vstvarjena je bila „Nar. stranka“. Pozabil pa je povedati, koliko so že on in njegovi storili za narodno stvar. Ko je povedal, da so naši voditelji narodni lenuhi, je nadaljeval, da jih prav za prav nimamo. Naši poslanci nimajo časa za ta posel ali pa niso zato sposobni. Zato bi rada „Nar. stranka“ prevzela komando nad štajerskimi Slovenci, zlasti nad kmeti, ki so zapeljani — seve od svoje duhovščine. O kmečkem vprašanju je govoril tako, da so bili kmetje užaljeni. Kar je dobrega povedal, vzel je iz našega programa. Seveda si je privoščil — sicer ne bi bil liberalec — dr. Šušteršiča in kmečko ljudsko stranko na Kranjskem. Ni mu zameriti, zborovali smo ravno ob Savi in vdaril mu je v nos katoliški duh bližnjih kranjskih kmetov. Pozabil pa je omeniti kranjske liberalce in njih zveze z Nemci. Tudi Štajerčijance je ljubeznjivo gladil z rokavicami. Pri verskem vprašanju, kjer so ga kmetje opozorili, naj pusti to duhovnikom, ki znajo o tem boljše govoriti, je modro zatajil program svoje stranke, ne meneč, da ga bode nekdo še na shodu razkrinkal.

Že med govorom njegovim so spoznali kmetje nakano „Narodne stranke“ ter mu burno ugovarjali pri raznih točkah. Še bolj jasno jim je bilo, ko je župnik Cerjak iz njih programa in „Narodnega lista“ neovrženo dokazal, da je „Narodna stranka“ popolnoma brezverska. Ločila se je ta stranka od skupne zastave Slovenske Štajerske: vse za vero, dom cesarja, zavrgla vero in pod to popačeno zastavo začela pogubonosno delo na Slovenskem. V svoji programni knjižici: „Štajerski Slovenci kaj hočemo,“ pobija javni vpliv vere, torej vsak vpliv cerkve v zakonodajstvu, v šoli in družini. V svojem glasilu: „Narodni list“ hvali francoske in španske liberalce, ki se vojskujejo zoper cerkev Kristusovo, napada le katoliške časopise in katoliške duhovnike. V tem oziru se „Narodna stranka“ nikakor ne loči od kranjskih liberalcev, katera zahteva strogo ločitev cerkve od države in katera cerkvi ne priznava nikake pravice do šole ter zahteva od cerkve popolnoma svobodno šolo. Zdaj je kmetom popolnoma jasno, da se gre tu za njih vero, zato takoj po končanem župnikovem govoru sami od sebe skupno zapustijo dvorano pred sklepom zborovanja. Dr. Kukovec in Spindler imata pred seboj prazne prostore, trške in tuje liberalce, socijaldemokrate in Tonekove kmete iz Armeškega in Stolovnika, ki vsikdar pred njim padejo na trebuh, kolikokrat kihne. Po odhodu kmetov je še stopil med zbrane liberalce kmet Zalokar, jim očital, da delajo s svojimi zborovanji in listi le zgago in sovraštvo med slovenskim ljudstvom ter jim prorokoval, da bode propadla ta stranka enako stranki onih liberalcev, kateri so poskusili svojo srečo med vernimi Slovenci l. 1871 na Blanci pri Rajhenburgu, pa so bili od kmetov razpršeni na vse vetrove.

Razne novice.

* **Narodni svet za Slov. Štajersko.** Slovenski štajerski državni in deželni poslanci so imeli v nedeljo 25. novembra t. l. v Mariboru zaupno posvetovanje, pri katerem so sklenili naprositi „Slovensko društvo“ v Mariboru, da isto v imenu sedanjih državnih in deželnih poslancev skliče zaupni shod v Maribor, na katerega se pokličejo vsi sedanji državni in deželni poslanci v Mariboru ter 30 zaupnikov, med katerimi imajo enako zastopane biti vse sedanje politične struje štajerskih Slovencev. Na tem shodu se ima izvoliti Narodni svet za štajerske Slovence ter jednoten osredni volilni odbor za bodoče državnozborske volitve. Zaradi ustanovitve narodnega sveta stopi naj Slovensko društvo v dogovor s političnim društvom „Naprej“ v Celju.

* **Izpit učiteljske usposobljenosti** v novemberskem terminu so pred c. kr. komisijo v Mariboru naredili sledeči slovenski gg. učitelji in gospodične učiteljice: za meščanske šole (2. skup.) Heinrik Druzović v Ptuju; za ljudske šole Gajšek Marija v Kalobju, Paulošić Marija pri Novi cerkvi bl. Ptuja, Žager Jož. v Celju (okol.), Ježovnik Antonija v Mozirju, Lešnik Miroslav v Mozirju, Leskošek Andr. v Puščavi, Podobnik Frančiška pri Sv. Benediktu v Slov. gor., Scheligo Štefanija v Vidmu, Šegula Fran v Majšpergu, Raunicher Antonija pri Sv. Jakobu v Slov. gor., (dopoln. izpit iz slovenščine), Vollmaier Karol v Pernicah, Coretti Justina v Framu, Fink Fran pri Sv. Urbanu blizu Ptuja (z odliko), Koren Martin pri Novi cerkvi blizu Ptuja, Kosi Viktorina v Teharjah, Košir Fran v Ptuju (okol.), Kovačec Anton pri Sv. Vidu blizu Ptuja, Mešek Ana pri Sv. Marjeti, Mejonšek Radovan v Reki blizu Maribora, Pirkmaier Marija v Framu, Stante Martin v Celju (okol.), Vodušek Gustav v Trbovlje-Vodah, Valenčič Jožef v Celju (okol.) in č. sestra Železnik Anzelma pri Sv. Petru blizu Maribora.

* **Občni zbor „Zgodovinskega društva“** se je vršil ob obilni udeležbi dne 25. nov. v mariborskem Narodnem domu. Koj v začetku so zborovalci na predlog predsednikov izrazili globoko sožalje nad smrtjo dičnega slovenskega pesnika Simona Gregorčiča. Dr. K. Vrstovšek je zanimivo predaval o razvoju slovenstva v mariborskem mestu in pokazal, da zlasti na slovstvenem polju daleč presegamo Nemce. Društveni tajnik prof. Kovačič je poročal o društvenem delovanju v zadnjih treh letih ter posebno živo povdarjal potrebo južnoštajerskega narodnega muzeja. Društvo ima sedaj 315 udov. Blagajnik dr. Pipuš je podal račun o društvenem premoženju, ki je z ozirom na važno nalogo tega društva veliko prepičlo. Odbor je voljen večinoma star, na novo sta izvoljena dr. K. Štrekelj, vseučilišni prof. v Gradcu, in J. Košan, gimn. prof. v Mariboru. Velevažno društvo priporočamo v vsestransko podporo.

* **Rezerviste letnika 1906** še enkrat opozarjamo, da morajo oddati pri občinskem uradu svojega bivališča svoje vojaške bukvice v mesecu decembru.